

สรุปการประชุมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานสุขภาพอนามัยและสุขภาพจิตที่จำวัดสามเณร
โรงเรียนพระปริยัติธรรมในโครงการตามพระราชดำริ
ระหว่างวันที่ 11-12 พฤศจิกายน 2562
ณ โรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ
เปิดการประชุมโดย รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุทุมพรพิสัย

11 พฤศจิกายน 2562

ปัญหา – หน่วยงานสาธารณสุขดูแลด้านสุขภาพในโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ไม่ทั่วถึง
การดำเนินงาน – มองถึงสาเหตุของการเกิดโรค มองปัจจัย 4 ตอนนีเน้นหนักเรื่องการออกกำลังกาย การ
รับประทานอาหารไม่เสี่ยงต่อสุขภาพ เช่นไม่กินปลาดิบ เป็นต้น รมรงค์ในประเด็น การพัฒนา IQ EQ เด็ก
อีสาน

บทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมาและสถานการณ์สุขภาพช่องปากสามเณร

1. โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ผู้รายงาน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลศรีสะเกษ
จากการตรวจร่างกายสามเณร พบว่ามีสามเณรอ้วนและเริ่มอ้วน 23 % ฟันผุ 32.9 % ดีขึ้นมากเมื่อ
เทียบกับปี 59 ที่มีปัญหาฟันผุเกือบ 80 % ในโรงเรียนมีสถานที่แปรงฟันที่สะอาดใช้งานได้ดี เด็กที่ฟัน
ผุจะเป็นสามเณรบวชใหม่ ที่มีปัญหาเรื่องสามเณรชอบซื้อน้ำหวาน ขนมจากหน้าโรงเรียนมาทาน
2. โรงเรียนวัดโนนคูณวิทยา อ.โนนคูณ มีสามเณร 72 รูป เป็นนักเรียนประจำ 14 รูป สามเณรอ้วน
และเริ่มอ้วน 5.5 % มีหินปูน 2 รูป ฟันผุ 5 รูป หน่วยงานสาธารณสุขที่ดูแลไม่มีทันตภิบาลประจำ
ต้องหาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้บริการ
3. โรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ อ.อุทุมพรพิสัย สามเณรอ้วนและเริ่มอ้วน 14.79 % มีหินปูน 8.97 %
ฟันผุ 16.67% โรงเรียนมีบริการตรวจสุขภาพสามเณรและแม่ครัวทุกปี โดยรพ.สต.หนองหัวหมู และมี
ทันตภิบาลประจำสอ. ให้บริการอุดฟัน ขูดหินปูน ส่งไปรักษารากฟันที่รพ.อุทุมพรพิสัย 13 รูป
4. โรงเรียนประชานิมิตโสภิตธรรมภาณ สามเณร 70+ รูป ดำเนินงานตามโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10
องค์ประกอบ สามเณร ฟันผุ 7 รูป มีทันตภิบาลใน ศสข.ให้บริการอุดฟัน
5. โรงเรียนเกียรติแก้ววิทยา อ.ศรีรัตนะ สามเณร 100+ รูป เริ่มอ้วนและอ้วน 17.87 % เป็นอัสสุกอีไสช่วง
กค.-สค. 25 รูป นักเรียนมีหินปูน 12.5 % มีฟันผุ 44.64 % แก้ไขปัญหาโดยขูดหินปูนและอุดฟันให้
ครบทุกคน 100 %
6. โรงเรียนโพธิ์ศรีวิทยา อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ กิจกรรมตรวจพยาธิ ให้ความรู้ด้านโภชนาการ มีทันตภิบาล
ประจำรพ.สต. ตรวจสุขภาพช่องปากสามเณรทุกรูปและให้บริการรักษาในวันนั้นเลย
7. โรงเรียนปรางค์กู่วิทยา อ.ปรางค์กู่ ตรวจสุขภาพช่องปากทุกปี มีบริการอุดฟัน+ขูดหินปูน มีกิจกรรม
แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ถวายนมทุกเช้า +ออกกำลังกาย+ ให้ความรู้ มีสามเณร ม.5-6 เคี้ยว
หมากด้วย

สรุปบทเรียนจากพระอาจารย์ที่ดูแลแต่ละโรงเรียน

1. - มีรถร่มาขายขนมในวัด สามเณรชอบซื้อ
- สามเณรไม่ชอบกินผัก
- เวลาตรวจร่างกายและมีเจาะเลือด เณรจะหายไปบ้าง
- ตรวจช่องปาก ส่งไปอุดฟัน(ไม่ทราบจำนวน)
- โรคผิวหนัง 7 รูปเป็นสามเณรใหม่
- ปรับสิ่งแวดล้อมในวัด อาคาร โรงครัว ห้องน้ำ ให้สะอาด น่าอยู่

2. พระอาจารย์โรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่
 - ภาวะโภชนาการ เด็กม.1สูงยังไม่ถึงเกณฑ์
 - เรื่องฟัน หลายรูปผุทะลุโพรงประสาทฟัน ส่งไปรักษารากฟัน
 - ภาวะหนักของรร.เนื่องจากเป็นชายล้วน จะไม่ค่อยเป็นระเบียบเรียบร้อย และไม่ค่อยสะอาดในทุกเรื่อง
 - สามเณรเป็นโรคผิวหนัง กลากเคลื่อน
 - ครูเองก็มีปัญหาด้านสุขภาพ อ้วน แต่สามารถลดน้ำหนักลงได้ประมาณ 10 กิโล เนื่องจากตอนรับเสด็จกรมสมเด็จพระเทพฯ ได้นำเสนอปัญหาสามเณรอ้วน ท่านมองมาที่พระอาจารย์ เหมือนจะบอกความนี้ พระอาจารย์จึงพยายามลดน้ำหนักลงมาให้ได้
3. พระอาจารย์วัดพืศรี
 - วัดในความดูแลมี 20 แห่ง สามเณรยังได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีไม่ครบ ต้องทยอยตรวจ
 - โรงครัวยังไม่สะอาด ร่องน้ำไม่มีฝาปิด
 - ที่พักสามเณรเป็นไม้จะไม่ค่อยสะอาดรักษาความสะอาดได้ยากกว่าเป็นปูนคอนกรีต
4. พระอาจารย์วัดบ้านโนนคูณ
 - เป็นโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารมาก อยู่นอกเขตเมืองเยอะ
 - ที่อยู่อาศัย อาคารเรียน ทำเท่าที่มึงบ
 - ค่อนข้างขาดแคลนทุกอย่าง
5. โรงเรียนศรีเกษตร ครุมนำเสนอ
 - เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านพระปริยัติธรรม
 - ข้อมูลด้านสุขภาพ โรงเรียนมีเด็กอ้วนเกือบ 20 %
 - โรงเรียนจัดที่แปร่งฟันให้นักเรียน ให้เด็กแปร่งกันเองไม่มีการควบคุม ส่วนใหญ่ยังไม่จริงจัง
 - โรงครัวยังไม่เรียบร้อย
6. โรงเรียนเกียรติแก้ววิทยา ครุอนามย์นำเสนอ

ปัญหา – สามเณรไม่ชอบใส่รองเท้า

 - ครูมีภาระงานเยอะมาก
7. โรงเรียนประจักษ์มิต / ปรางค์กู๋ / ควนใหญ่ ประเด็นคล้ายๆกัน เด็กเริ่มอ้วน เด็กอ้วน ฟันผุ ที่อยู่อาศัย โรงครัว

12 พฤศจิกายน 2562 ลงพื้นที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมเกียรติแก้ววิทยาเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับเสด็จกรมสมเด็จพระเทพรัตนฯ ในเดือนสิงหาคม 2563

ห้องพยาบาล	มีเตียง 2 เตียง ภายในห้องยังไม่มีอุปกรณ์และข้อมูลใดๆ
ห้องสหกรณ์	มีขายบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม มีสามเณรประจำห้อง เปิดขายเข้ากับเที่ยง สามเณรชอบฉันททุกอย่าง โดยเฉพาะน้ำอัดลมและบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ไม่ชอบฉันทอาหารที่บิณฑบาตรมาได้
เรือนนอน	เป็นห้องรวม มีห้องน้ำให้เรือนนอน เตียง 2 ชั้น มีล็อกเกอร์แต่ละคน ใช้พัดลม มีเวรทำความสะอาดที่พักรูทุกวัน พระอาจารย์กำกับการใช้โทรศัพท์ โดยนำมาเก็บไว้ทุกเครื่องและแจกคืนในเย็นวันศุกร์ ทำมานานเป็น 10 ปีแล้ว
ข้อมูลจากสามเณร ประธานนักเรียน (ม.6)	มีเจ้าหน้าที่มาทำฟันให้ที่โรงเรียน พระเณรที่มีปัญหาเรื่องช่องปากจะได้รับการรักษาทุกรูป ตอนนี้งานฟันผุลดลงมาเยอะมาก ดีขึ้นจาก 3-4 ปีที่แล้วมาก การแปร่งฟันจะดูแลน้องๆให้อาบน้ำ แปร่งฟันตอนเช้าและตอนเย็นทุกวัน

<p>ข้อมูลจากทันตภิบาลที่ประจำ รพ. สด.</p>	<p>- ให้บริการตรวจฟัน อุดฟัน ขูดหินปูน สอนให้ความรู้ทันตสุขภาพ (แต่ยังไม่ได้ดูเรื่องสหกรณ์โรงเรียน) สามเณรที่ขึ้นฟันผุเยอะมาก บางรูปอุดถึง 10 ซี่ สอน/แนะนำเรื่องงด/ลดกินหวาน ส่วนใหญ่ไม่ทำตาม อุดฟันเสร็จออกไปซื้อขนมไข่มุกมาฉ่ำ</p> <p>- ที่นี้ยังไม่มีสถานที่แปรงฟัน พระอาจารย์กำลังวางแผนก่อสร้าง ไม่มีการแปรงฟันที่เป็นระบบชัดเจน ต่างคนต่างแปรง ไม่มีการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน</p>
---	---

สรุปภาพรวม

1. โดยภาพรวมจากทุกโรงเรียน เรื่องสุขภาพอนามัยของสามเณรดีขึ้น แต่ต้องปรับเรื่องวินัยในการกินลดหวาน มัน เค็ม เพื่อลดโรคอ้วนและฟันผุ โดยเฉพาะน้ำปานะที่ฉ่ำตอนเย็น
2. สหกรณ์โรงเรียน แนะนำสามเณรให้คัดเลือกขนม/เครื่องดื่ม ที่ไม่เสี่ยงต่อสุขภาพมาขาย (ถ้าจำเป็นต้องขาย) งดน้ำอัดลม/น้ำหวานที่มีน้ำตาลสูง และไม่ฉ่ำบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเป็นประจำ
3. แนะนำให้แปรงฟันโดยวิธี 222 แปรงให้นานพอและให้สะอาด ให้ประธานนักเรียนและแกนนำช่วยดูแล

สถิติการเข้ารับบริการห้องพยาบาล
โรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ปี ๒๕๖๑

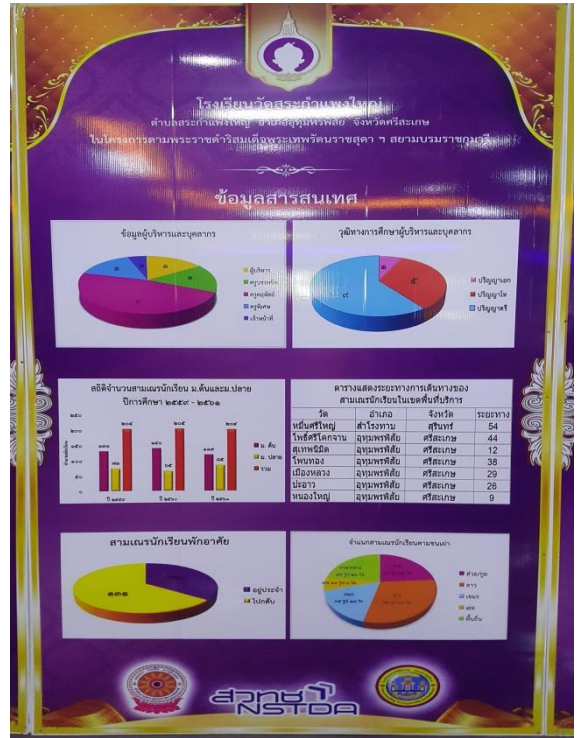
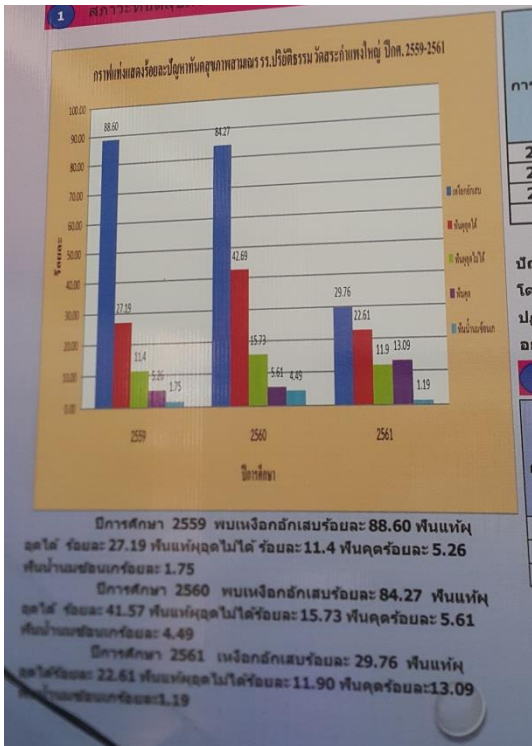
ที่	อาการ - สาเหตุ	รวม	ร้อยละ
1	มีไข้ มีน้ำมูก	43	32.33
2	ปวดศีรษะ	14	10.53
3	ท้องอืด	14	10.53
4	จุดเสียด - แน่นท้อง	13	9.77
5	วิงเวียน - เป็นลม	7	5.26
6	ไอ - เจ็บคอ	7	5.26
7	แผลสด / แผลอื่นๆ	7	5.26
8	ปวดฟัน	6	4.51
9	ปวดตามกล้ามเนื้อ	6	4.51
10	ท้องเสีย	3	2.26
11	ท่าแผลเก่า	3	2.26
12	เคล็ด, ชัด, ออก, บวม	3	2.26
13	กระดูกหัก, แดง, นึก	3	2.26
14	ตาแดง - ตาอักเสบ	2	1.50
15	ลมพิษ - ผื่นคัน	1	0.75
16	สุนัขกัด	1	0.75

สถิติการใช้บริการห้องพยาบาล เฉลี่ยเดือนละ 17 คน อาการหรือสาเหตุ ที่ป่วย ได้แก่ มีไข้ มีน้ำมูก ร้อยละ 32.33 ของผู้รับบริการทั้งหมด รองลงมา อาการปวดศีรษะ และท้องอืด ร้อยละ 10.53 และอาการจุดเสียด แน่นท้อง ร้อยละ 9.77

นอกจากนี้นักเรียน ที่มีอาการ กระดูกหัก แดงข้าว และสุนัขกัด จำนวน 3 ราย และ 1 ราย ได้ส่งต่อโรงพยาบาลอุทุมพรพิสัยเพื่อรับการรักษาที่ถูกต้อง

ทันตภิบาลประจำห้องพยาบาล
โอบิตติชาติ

**สรุปการติดตามการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน
ในโรงเรียนถิ่นทุรกันดารห่างไกลมากและหมู่บ้าน พมพ. / หมู่บ้านยามชายแดน
วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒

๑. ติดตามสถานการณ์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากใน ศกร.ตชด.บ้านน้ำบ่อสะเป
อ.ปางมะผ้า จแม่ฮ่องสอน

ปัญหา เรื่องน้ำดื่ม น้ำเป็นหินปูน นำไปต้มจะเป็นตะกอนสีขาว

การคมนาคมมีความลำบากในหน้าฝน พื้นดินเป็นดินโคลน ส่วนหน้าแล้งมีฝุ่นแยะมาก

เรื่องสุขภาพอนามัย - ประชาชนไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย

- ส่วนหนึ่งรู้ แต่ไม่ตระหนัก ทำให้มีปัญหาเรื่องสุขภาพ

- ชาวบ้านถ้ามีปัญหาสุขภาพ เช่น ได้รับบาดเจ็บ มีแผล จะวิ่งมาโรงเรียน ไม่ไปอนามัย

- ในหมู่บ้านมีผู้ป่วยติดเตียงหลายราย

- โรงเรียนกำลังทำที่ซักล้างและที่แปรงฟัน

ข้อมูลจากรองนายแพทย์สสจ. แม่ฮ่องสอน

- หน่วยงานสาธารณสุขที่ดูแลโรงเรียน รพ.สต.เส็งสามสิบ และ รพช น้ำบ่อสะเป

งานอนามัยโรงเรียน - นักเรียน ๘๓ คน อนุบาลถึง ป๖ ตรวจสอบสุขภาพนักเรียนทุกคน

- นักเรียนฟันผุ ๕๕% มีพยาธิปากขอ ๑ คน ประชากรมีสารเคมี ไม่ปลอดภัย ๓๕ %

- งานทันตสุขภาพในโรงเรียน มีทพญ กนกนาถ จากสสจ. แม่ฮ่องสอน ดูแลร่วมกับ
รพสต และรพช

การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ

- แบ่งกลุ่มชาวบ้านตามสภาพปัญหา ได้แก่ ขยะ โภชนาการ สิ่งแวดล้อม

การป้องกันและควบคุมโรค

- ปี ๖๑ ไข้เลือดออกระบาด มีคนป่วย ๓๓ ราย มีการควบคุมตามมาตรการที่

สาธารณสุขกำหนดร่วมกับฝ่ายปกครอง ท้องถิ่น อสม ชาวบ้าน โรงเรียน

ข้อมูลจากครู

- โรงเรียนมีสหกรณ์ มีขนมขาย เด็กบางคนได้เงินมาโรงเรียน ครูฝึกให้นำเงินมาออม เรื่อง
ฟันมีปัญหาเรื่องน้ำเป็นหินปูนและน้ำไม่พอ เด็กไม่ชอบแปรงฟัน

2. ติดตามสถานการณ์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในศกร.ตชด.พลเอกอรชุน พิบูลย์ครินทร์
(บ้านลูกข้าวหลาม) อ.ปางมะผ้า จแม่ฮ่องสอน

ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพลเอกอรชุน พิบูลย์ครินทร์(บ้านลูกข้าวหลาม)ตั้งขึ้น
เมื่อปี 2559 มีครู 6 คน นักเรียน 62 คน ตั้งแต่อนุบาลถึง ป 6

ปัญหาสุขภาพในโรงเรียน - เด็กอ้วน 7 คน มีการให้ความรู้ ควบคุม อาหารและออกกำลังกาย

- ค่อนข้างผอม 4 คน เสริมไข่ ปัจจุบันน้ำหนักเพิ่มขึ้นแล้ว

- เด็กเป็นเหา 5 คน ดูแลเรื่องความสะอาด

ปัญหา อุปสรรค

- แหล่งน้ำบริโภค ไม่มีแหล่งน้ำที่เป็นป่าที่จะใช้ได้ตลอดปี ปัจจุบันใช้น้ำฝน มีอยู่ 20 ถึง ผอ รพ สต แม่ละนา

- ในหมู่บ้านมีผู้ป่วยเบาหวาน 50 ราย ความดันโลหิตสูง 40 รายและมีผู้ป่วยติดเตียง โรงเรียน

- เด็กฟันผุ 11 ราย มีเจ้าหน้าที่จาก รพ ปางมะผ้า มาให้บริการ ที่รพ สต ไม่มีทันตภิบาล ตั้งแต่ปี 61 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ย้าย
- มีกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารเช้าก่อนเข้าห้องเรียน และแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน
- เด็กฟันผุเยอะจากการกินลูกอม ซึ่งมีขายในหมู่บ้าน
- การเรียนเน้นเรื่อง การงานอาชีพ เช่น การเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โรงเรียนเลี้ยง ไก่ไข่ ไก่เนื้อ หมู ออกลูกมาจะขายให้ผู้ปกครองไปเลี้ยงที่บ้าน ส่วนที่ดินของผู้ปกครองแบ่งให้ โรงเรียนปลูกถั่วเมล็ดแห้ง

แนวทางการพัฒนา - กิจกรรมแปรงฟัน ฝึกการแปรงแบบใช้น้ำน้อย เนื่องจากน้ำไม่เพียงพอ

- สสจ.ร่วมกับรพช.และรพ.สต.ที่ดูแลโรงเรียน ให้ความรู้และแนะนำการเลือกขนม/ เครื่องดื่มที่ไม่เสี่ยงต่อสุขภาพมาจำหน่ายในร้านสหกรณ์โรงเรียน

อังศณา ฤทธิ์อยู่ สรุปลผลการติดตาม